

27 ve 28 Nisan tarihlerinde İsviçre'nin Basel ve Bern kentlerinde Avrupa Sürgünler Meclisi (ASM) tarafından düzenlenen Nesrin Ulu, Ahmet Fazıl Taner ve Engin Erkiner'in katıldığı "Dünden Bugüne Sürgünlük" konulu paneller yapıldı.

İlk konuşmacı Engin Erkiner sürgünlük tarihimizin özelliklerini anlattı.

İlk özellik sürgündeki süreklilikti. Normal olarak, mesela Yunanistan örneğinde olduğu gibi, faşist bir darbe gerçekleşince çok sayıda kişi ülkeyi terk etmek zorunda kalır, cunta devrilince geriye dönerdi. Yunanistan için bu dönem 1967-1974 yılları arasını kapsar. Benzer durum daha uzun sürmüş olmakla birlikte Şili için de geçerlidir.

Bizde ise 12 Mart 1971 darbesinin ardından az sayıda sosyalist Avrupa ülkelerine gelmek zorunda kaldı ve bunların tamamına yakını 1974'te çıkan affın ardından geriye döndü. Ardından hemen yeniden sürgüne gitmek zorunda kalanlar oldu. Açılan keyfi soruşturmaların yanı sıra MHP'lilerin sosyalist aydınlara saldırması da buna etken oldu. Mesela Fakir Baykurt Almanya'ya gelmek zorunda kalırken, saldırıya uğrayan Server Tanilli yaralı olarak Fransa'ya gelecekti.

12 Eylül 1980 darbesinin ardından ülkeyi terk etmek zorunda kalanların sayısı oldukça arttı. Bunların bir bölümü 1991'de Türk Ceza Yasası'ndaki 141. ve 142. maddelerin kalkmasının ardından –özellikle sendikacılar, öğretmenler ve bazı politik parti yöneticileri- geri dönecekti. Ama hemen ardından boşaltılan Kürt köylerinden büyük kentlere ve ardından da Avrupa ülkelerine göç başladı.

Bitmeyen sürgünlük yaşıyoruz. Ülkeden ayrılmak zorunda kalanların bir bölümü dönüyor ama hemen ardından dönenlerden daha fazlası gelmek zorunda kalıyor.

Sürgünlük tarihimizdeki ikinci özellik çeşitliliktir. Sürgün eskiden sosyalistlere özgüydü ama son yıllarda çeşitlendi. Çok sayıda Fettullahçının yanı sıra yüksek düzey bürokratların bir bölümü,

barış akademisyenleri, değişik gerekçelerle işlerinden atılan ve haklarında soruşturma açılan insanlar ülkeyi terk ederek Avrupa'nın değişik ülkelerine gelmek zorunda kaldılar.

Son olarak bunlara önceden görülmeyen özelliklere sahip farklı bir kitle de eklenecekti.

Geçen yıl 250.000 kişi ülkeyi terk etmiş, AKP'nin verdiği rakam bunun yarısıdır, ikisinin ortalamasına alarak 200.000 kişi diyebiliriz. Bu sayının iç bileşimini bilmiyoruz ama yeni gelen çok sayıda insanda görebildiğimiz kadarıyla ilk defa politik ve ekonomik sorunu olmayanlar da küçük olmayan sayılar halinde ülkeyi terk ediyorlar. Bunlar arasında doktorlar ön plandadır. Gelenlerin gelir düzeyi orta ve daha yukarıdır. Bir bölümü evini ve arabasını satarak gelmiştir ve iki önemli gerekçe öne çıkmaktadır: “Bu ülkede artık nefes alamıyoruz” ve “çocuklarımızın iyi eğitim görmesini istiyoruz”.

Türkiye kökenli sürgünler önemli oranda çeşitlenmiş durumdadır.

ASM'nin geçen yedi yılı hakkında kısa bilgi verildi. Tartışmaların ardından ASM'nin bir kitle örgütü olamayacağını ortaya çıktığı ve asıl yönelimimizin bizim ve başka ülkelerin sürgünlük tarihlerinin özellikleri olması gerektiği sonucuna varıldı.

Sürgünün sadece terk etmek zorunda kaldığı ülkede değil, yıllardan beri yaşadığı ülkede de tarihi vardır ve bu tarih özellikle incelenmelidir.

Yakında yayınlanacak Sürgün isimli dergide de bu konudaki yazılar yer alacaktır.

İkinci konuşmacı Nesrin Ulu İsviçre'de değişen yasalar hakkında bilgi verdi. İltica yasasının yanı sıra göçmenlerle ilgili yasalar da değiştirilerek yeni kısıtlamalar getirilmiş durumdadır. Bu konuda çok sayıda kişi soru sordu ve görüldüğü kadarıyla yeni kısıtlamalar şu veya bu şekilde herkesi etkiliyordu.

Son konuşmacı Ahmet Fazıl Taner Interpol ile ilgili olarak bilgilendirme yaptı. AKP'nin Avrupa

Ülkelerindeki sürgünleri baskı altında tutmak ve hareketliliklerini kısıtlamak amacıyla çok sayıda kişi hakkında Uluslararası Yakalama Emri (Kırmızı Bülten) çıkardığı biliniyor. Taner buna karşı neler yapılabileceğini açıkladı.

Herhangi bir Avrupa ülkesinde iltica başvurusu kabul edilmiş kişi Londra'daki bir kuruluş aracılığıyla müracaat ederek interpol listesindeki adını sildirebiliyor. Bu konuda yine de dikkatli olunması gerekiyor çünkü interpol listeden çıkarsa bile üye ülkelerin bazıları listeden çıkarmayabiliyor. Bu ihmalkarlık o ülkeye giden sürgünün gözaltına alınmasına ve bir süre tutuklu kalmasına neden olabiliyor.

Bern'deki panelde önceki başka panellerde de bir oranda gördüğümüz "sürgün" belirlemesinden rahatsızlık gözlendi. Bu konuda defalarca açıklama yapıldı, yazılar yazıldı. En az on yıldır Avrupa ülkelerinde yaşayan bazı arkadaşların sürgün kelimesinden rahatsız olmalarının politik bir açıklaması bulunmuyor. Bu kelimeyi de ASM icat etmedi, büyük sürgünlük yaşayan ve bunun belgelerini iyi toplayan Almanlar "Exil" kelimesini kullanıyorlar ki, bu da sürgün anlamına geliyor.

Sürgün için mutlaka adli mercilerin karar vermesi gerekmiyor. Böylesine kararlar iç sürgünler için geçerlidir. Diğerinde "Git ve şurada kal" diye karar verilmez ama gitmek zorundasınızdır.

Cumhuriyet tarihinden iki örnek verilebilir.

İlki Halide Edip Adıvar'dır. Atatürk ile anlaşamayan Adıvar yıllarca bir Avrupa ülkesinde yaşamak zorunda kalmıştı.

İkinci örnek İstiklal Marşı'nın yazarı Mehmet Akif Ersoy'dur. O da yıllarca Kahire'de yaşamak zorunda kalacaktı.

Bu insanlar için iç sürgünlerde olduğu gibi adli karar alınmamıştı ama gitmezlerse başlarına iyi şeyler gelmeyecekti.

Panellerde gözlenen; durum sürgünlükteki güncel gelişmeler, başka ülkelerle yapılan karşılaştırmalar ve sürgünlükle ilgili güncel gelişmelerin aktarılmasına ağırlık verilmesinin ilgiyi yükselttiğidir.

Sürgün isimli dergi bugün yayınlandı.

Dergi şimdiki planlamaya göre yılda iki kez yayınlanacak.